

תפלת שחרית

עו

יחיד הרוצה לקבל על עצמו תענית יאמר במנחה ערב התענית קודם יהיו לרצון:

רבון כל העולמים. הרי אני לפניך בתענית נדבך לקטר. יהי רצון מלפניך יהנה אלהי ואלהי אבותי. שתקבלני באהבה ובכבוד. ותבא לפניך תפילתי ותצננה צמיתתי ברחמיך הרבים. כי אתה שומע תפלת כל־פה: יהיו לרצון וכו'.

אחר התענית טוב לומר זה במנחה לפני יהיו לרצון:

רבון כל העולמים. גלוי ונדוע לפניך. בזמן שבית המקדש היה קים אדם חוטא ומקריב קרבן, ואין מקריבים ממנו אלא חלבו ונדמו ומתכפר. ועכשו בשבתי בתענית ונתמעט חלבי ונדמי. יהי רצון מלפניך שיהא חלבי ונדמי שנתמעט מיום. כאלו הקרבתי לפניך על־גבי המזבח ומרצני: יהיו לרצון וכו'.

ביום שני וחמישי נהגין לומר קודם והוא רחום י"ג מדות. ויש לאומרו בעמידה. והמתפלל ביחידות אינו אומרן. ובימים שאין אומרים בהם תחנון (עיין להלן) אף בצבור אין אומרים י"ג מדות.

אלהינו ואלהי אבותינו (אָנָּא) תבא לפניך תפלתנו. ואל תתעלם מתחנונתנו. שאין אגחנו עזי פנים וקשי ערף לומר לפניך יהנה אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים אגחנו ולא חטאנו אבל אגחנו ואבותינו חטאנו:

אֲשָׁמְנוּ. בְּגִדְנוּ. גְּזַלְנוּ. דִּבְרָנוּ דְּפִי. הֶעֱוִינוּ.
וְהִרְשָׁעְנוּ. וְזָדְנוּ. חָמְסְנוּ. טָפְלְנוּ שָׁקַר. יַעֲצָנוּ רָע.
כּוֹזְבֵנוּ. לָצְנוּ. מְרִדְנוּ. נֹאצְנוּ. סָרְרְנוּ. עֲוִינוּ. פִּשְׁעֵנוּ.
צָרְרְנוּ. קִשִּׁינוּ. עֲרָף. רָשָׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תַּעֲבָנוּ.
תָּעִינוּ תַּעֲתָעְנוּ. סָרְגוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים
וְלֹא שָׁנָה לָנוּ. וְאַתָּה צְדִיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ. כִּי
אַמֶּת עֲשִׂיתָ וְאַנְחָנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

אל ארך אפים אתה ובעל הרחמים נקראת. ונדך תשובה הוהית: גדלת רחמיה נחסידיך. תנפור היום ובכל יום לזרע ידידיך: תפן אלינו ברחמים. כי אתה הוא בעל הרחמים: בתחנון ובתפלה

פָּנֶיךָ גָּדַדְתָּ. כְּהוֹדַעְתָּ לַעֲנֵי מִקְדָּם : מִחֲרוֹן אַפֶּיךָ שׁוֹב. כְּמוֹ
 בְּחֹרְתֶךָ כְּתוֹב : וּבָצַל כְּפָנֶיךָ גִּחְסָה וְנִתְלוֹנָן. כִּיּוֹם נִירָד יְהוָה
 בְּעָנָן : תַּעֲבֹר עַל פְּשַׁע וְתִמְחָה אָשָׁם. כִּיּוֹם וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שֵׁם :
 תִּצְוֶינָה שׁוֹעֲתֵנוּ וְתִקְשִׁיב מִנּוּ מֵאִמֶר. כִּיּוֹם נִיקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה.
 וְשֵׁם גָּאֵמֶר :

וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פְּנֵינוּ וַיִּקְרָא : יְהוָה יְהוָה אֵל
 רַחוּם וְחַנוּן אַרְךָ אַפַּיִם וְרַב חַסֵּד וְאֱמֶת. נִצַּר חַסֵּד
 לְאַלְפִים נִשָּׂא עֵזוֹן וְפִשְׁעוֹ וְחִטָּאָה וְנִקְיָה : וְסִלְחָתָהּ
 לְעֹנְוֵנוּ וְלִחֲטָאתֵנוּ וְנִחַלְתָּנוּ :

סִלַּח לָנוּ אֲבִינוּ כִּי חֲטָאנוּ מְחַל לָנוּ מִלִּבְנוּ כִּי פִשְׁעֵנוּ.
 כִּי אִתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסִלַּח וְרַב חַסֵּד לְכָל קִרְאֶיךָ :

אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ.

בְּחֻמֵי צַבֹּר וּבְעֵשִׂיִת אוֹמְרִים בְּשַׁחֲרִית וּבְמִנְחָה אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ, וְלֹא בְּמִנְחָה בַעֲשׂוֹ.

אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ חֲטָאנוּ לְפָנֶיךָ :

אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֵלָא אַתָּה :

אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ עָשָׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ :

אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ בְּרַךְ (בְּעֵשִׂיִת חֲדָשׁ) עֲלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה :

אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ בְּטַל מַעֲלֵינוּ כָּל-גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת :

אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ בְּטַל מַחֲשָׁבוֹת שׁוֹגְאֵינוּ :

אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ חֲטָאנוּ לְפָנֶיךָ. אִיִּם אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֵלָא אַתָּה. אִיִּם עָשָׂה עִמָּנוּ לְמַעַן
 שְׁמֶךָ. לְכַאוֹרָה נִרְאָה שְׁאֵין לָאֵל שֵׁם חֲסֵד וְחַסְדֵיךָ שֶׁלֹּא שֵׁם אַחַת לְשׁוּנָה. אוֹלָם נִרְאָה שׁוֹה
 הַמֶּשֶׁךְ דְּבָרִים. כִּי לְכַאוֹרָה יֵשׁ חֲלוּל הַשֵּׁם אִם הַשֵּׁי"ת מַעֲבִישׁ אֶת הָעוֹבְדִים לוֹ. כְּמוֹ
 שֶׁאִמֵּר אֲבִירָם אֲבִינוּ (בְּרֵאשִׁית י"ח, כ"ה) : חֲלִילָה לָךְ מַעֲשׂוֹת כְּדַבֵּר הַזֶּה וְהָיָה
 כְּצַדִּיק כְּרַשָּׁע. כְּלוּמָר, וְיֵהָא חֲלוּל ה', שֶׁהָיָה הָעוֹלָם אֵינָם יוֹדְעִים שׁוֹה שְׁנַעֲנֵשׁ חֲטָא
 בְּסַתְרָה. לָכֵן אוֹמְרִים, אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ חֲטָאנוּ לְפָנֶיךָ. אֲבָל אַעֲפ"כּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֵלָא
 אַתָּה, וְאֵין אַחַר יוֹדַע שְׁחֲטָאנוּ, וְאִיִּכּ יֵהָא חֲלוּל הַשֵּׁם אִם תַּעֲנִישֵׁנוּ, וְלָכֵן עָשָׂה לְמַעַן
 שְׁמֶךָ, לְבַל יִחַלֵּל חֲלִילָה.

אָבִינוּ מִלְכֵנוּ הִפְרָ עֲצַת אוֹיְבֵינוּ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ פִלָּה כָּל-צָר וּמִשְׁטִין מֵעֲלֵינוּ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ סְתוּם פִּיּוֹת מִשְׁטִיגֵינוּ וּמִקְטָרְגֵינוּ :
 אֲמַ כִּלָּה דְבַר וְחָרַב וְרָעַב וְשָׂבִי וּמִשְׁחִית נְעוּן וְשָׂמַד מִכֵּי בְרִיתְךָ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ מִנַּע מִגִּפָּה מִנְחַלְתְּךָ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ סֶלַח וּמַחֵל לְכָל-עֲוֹנוֹתֵינוּ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ מַחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטָּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ מַחֵק בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים כָּל-שָׂטְרֵי חַיְבוּתֵינוּ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ הַחֲזִירֵנוּ בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוּלֵי עַמְּךָ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ קַרַע רוּע גֹזֵר דִּינֵנוּ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ זְכַרְנוּ בְּזַכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ :

לנעילה	לעשׂוֹת	למעצ'
(חֲתֻמָּנוּ)	אָבִינוּ מִלְכֵנוּ כְּתֻבָּנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים :	אָבִינוּ מִלְכֵנוּ זְכַרְנוּ לְחַיִּים טוֹבִים :
(חֲתֻמָּנוּ)	אָבִינוּ מִלְכֵנוּ כְּתֻבָּנוּ בְּסֵפֶר גְּאֻלָּה וַיְשׁוּעָה :	אָבִינוּ מִלְכֵנוּ זְכַרְנוּ לְגְאֻלָּה וַיְשׁוּעָה :
(חֲתֻמָּנוּ)	אָבִינוּ מִלְכֵנוּ כְּתֻבָּנוּ בְּסֵפֶר פְּרֻגְסָה וְכִלְפָּלָה :	אָבִינוּ מִלְכֵנוּ זְכַרְנוּ לְפְרֻגְסָה וְכִלְפָּלָה :
(חֲתֻמָּנוּ)	אָבִינוּ מִלְכֵנוּ כְּתֻבָּנוּ בְּסֵפֶר זְכוּיּוֹת :	אָבִינוּ מִלְכֵנוּ זְכַרְנוּ לְזְכוּיּוֹת :
(חֲתֻמָּנוּ)	אָבִינוּ מִלְכֵנוּ כְּתֻבָּנוּ בְּסֵפֶר סְלִיחָה וּמְחִילָה :	אָבִינוּ מִלְכֵנוּ זְכַרְנוּ לְסְלִיחָה וּמְחִילָה :

אָבִינוּ מִלְכֵנוּ הַצִּמַּח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקִרְוֹב :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ הָרַם קֶרֶן יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ הָרַם קֶרֶן מִשִּׁיחָךָ :
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ מִלֵּא גְדֵינוּ מִבְּרִכּוֹתֶיךָ :

אָבִינוּ מִלְכֵנוּ מֵלֵא אֲסַמִּינוּ שְׂכָע:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ שְׁמַע קוֹלֵנוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרַצוֹן אֶת־תְּפִלָּתֵנוּ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ פְתַח שַׁעֲרֵי שָׁמַיִם לְתִפְלָתֵנוּ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ זְכוֹר כִּי עֶפֶר אֲנַחְנוּ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ נָא אֶל־תְּשִׁיבֵנוּ רִיקָם מִלְפָּנֶיךָ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ תֵהֵא הַשְׁעָה הַזֹּאת שְׁעַת רַחֲמִים וְעַת רְצוֹן מִלְפָּנֶיךָ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ חֲמוּל עָלֵינוּ וְעַל־עוֹלָלֵינוּ וְטַפְּנוּ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן הַרְוִיגִים עַל־שָׁם קַדְשֶׁךָ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן טְבוּחִים עַל־יְחוּדֶךָ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם עַל־קְדוּשַׁת־שְׁמֶךָ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ נְקוּם (לְעֵינֵינוּ) נְקַמְת דָּם־עֲבֻדֶיךָ הַשְּׁפוּךְ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן אֵם־לֹא לְמַעַנְנוּ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן וְהוֹשִׁיעֵנוּ:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמֶיךָ הַרְבִּיִם:
 אָבִינוּ מִלְכֵנוּ עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא שְׁנִקְרָא עָלֵינוּ:
 אֲ"מ תַּנְנוּ וַעֲנֵנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וְחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנוּ:

ביום שני וחמישי אומרים והוא רחום וכו'. ואומרים אותו בעמידה ואלו הימים שאין אומרים בהם תחנון: בראש חודש, בפורים הן בי"ד והן בט"ו של אדר, (ובשנה מעוברת גם לא בשני ימים אלו באדר ראשון) בכל חודש ניסן, בל"ג בעומר, מראש חודש סיון עד י"ג בסיון, בתשעה באב, בט"ו באב, בערב ראש השנה, מערב יום הכפורים עד ר"ח חשוון. כל שמונת ימי חנוכה ובט"ו בשבט. כל ימים אלו שאין אומרים בהם תחנון אין אומרים איתו גם במנחה שלפניהם חוץ מערב ראש השנה וערב יום הכפורים שאומרים במנחה שלפניהם. אין אומרים תחנון בבית האבל, או כשיש בין המתפללים חתן או בעל ברית מילה (היינו אבי הבן) או סנדק או מוהל וכמו כן במקום שתהיה בו ברית מילה באותו יום.

אבינו מלכנו זכור כי עפר אנחנו. בספר בית תפלה (סימן קצ"ט) איתא: זכור בשוא. אבל גראה שצריך לומר זכור בקמץ, כמו (שמות כ', ח') זכור את יום השבת לקדשו, וכן (דברים כ"ה, י"ו) זכור את אשר עשה לך עמלק.

והוא רחום יְכַפֵּר עוֹן וְלֹא יִשְׁחִית וְהִרְפָּה
 לְהַשִּׁיב אָפוּ וְלֹא יַעִיר כָּל־חַמְתּוֹ: אַתָּה יְהוָה לֹא־
 תִּכְלָא בְּחַמִּיךָ מִמֶּנּוּ חֲסִדְךָ וְאַמְתָּךְ תִּמְיֵד יִצְרוּנוּ:
 הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהַדוֹת
 לְשֵׁם קְדוֹשְׁךָ לְהַשְׁתַּבַּח בְּתֵהֱלֹתְךָ: אִם־עֲוֹנוֹת תִּשְׁמַר־
 יְהוָה אֲדוֹנָי מִי יַעֲמֵד: כִּי־עַמְּךָ הִסְלִיחָה לְמַעַן תִּזְרָא:
 לֹא כַחֲטָאֵינוּ תַעֲשֶׂה־לָּנוּ וְלֹא כְעֲוֹנֹתֵינוּ תִּגְמֹל עָלֵינוּ:
 אִם־עֲוֹנֵינוּ עָנוּ בָנוּ יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֹךְ: וְזָכ־
 רְחַמֶיךָ יְהוָה וְחֲסִדֶיךָ כִּי מַעֲוֹלִים הִמָּה: יַעֲגֵבוּ יְהוָה
 בְּיוֹם צָרָה יִשְׁגָּבוּ שֵׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: יְהוָה הוֹשִׁיעָה
 הַמֶּלֶךְ יַעֲגֵבוּ בְּיוֹם־קָרְאָנוּ: אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ חַנּוּנוּ וְעֲנֵנוּ
 כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים צְדָקָה עֲשֵׂה עִמָּנוּ * לְמַעַן שְׁמֹךְ:
 אֲדוֹנֵינוּ אֱלֹהֵינוּ שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנֵינוּ וְזָכ־רְלָנוּ אֶת־
 בְּרִית אֲבוֹתֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׁמֹךְ: וְעַתָּה אֲדוֹנָי
 אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ אֶת־עַמְּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיַד
 חֲזָקָה וּבַתְּעַש־לֶךְ שֵׁם בְּיוֹם הַזֶּה חֲטָאנוּ רָשָׁעֵנוּ: אֲדוֹנָי
 כָּכֵל־צְדָקְתֶיךָ יִשְׁבֵּנָא אַפָּךְ וְחַמְתָּךְ מַעִירָךְ יְרוּשָׁלַם
 הִר קְדוֹשְׁךָ כִּי בַחֲטָאֵינוּ וּבְעֲוֹנוֹת אֲבוֹתֵינוּ יְרוּשָׁלַם
 וְעַמְּךָ לְחִרְפָּה לְכָל־סְבִיבֵתֵינוּ: וְעַתָּה שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ
 אֶל־תַּפְּלַת עַבְדְּךָ וְאֶל־תַּחֲנוּנָיו וְהָאֵר פְּנֶיךָ עַל־
 מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמַיִם לְמַעַן אֲדוֹנָי:

* בסוּר שַׁעַר הַשָּׁמַיִם לַהֲשִׁיבָה: כְּרֹב בְּחַמִּיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ

והוא רחום וכו' אם עונות תשמור י-ה ה' מי יעמוד. כי השי"ת יודע מה שבלבו
 של אדם, ואם יענש האדם גם על מחשבות לבו, מי יעמוד.

הטה אלהי אונך ושמע פקח עיניך וראה שממתינו והעיר
 אשר-נקרא שמך עליה כי לא על-צדקתינו אנחנו מפילים
 תחנונינו לפניך כי על-רחמיך הרבים: אדני שמעה אדני סלחה
 אדני הקשיבה ועשה אל-תאחר למענה אלהי כי-שמך נקרא על-
 עירך ועל-עמך: אבינו האב הרחמן הראנו אות לטובה וקבץ
 נפוצותינו מארבע כנפות הארץ יכירו וידעו כל-הגוים כי אתה
 יהוה אלהינו: ועתה יהנה אבינו אתה אנחנו החמר ואתה יצרנו
 ומעשה ידך בלבו: הושיענו למען שמך צורנו מלפניו וגאלנו:
 חוסה יהוה על-עמך ואל-תמן נחלתך לתרפה למשל-בם גוים
 למה יאמרו בעמים איה אלהיהם: ידענו כי חטאנו ואין מי יעמד
 בעדנו, שמך הגדול יעמד-לנו בעת צרה: ידענו כי אין לנו
 מעשים צדקה עשה עמנו למען שמך: כרחם אב על-בנים כן תרחם
 יהוה עלינו והושיענו למען שמך: תמול על-עמך רחם על-נחלתך
 חוסה-נא כרב רחמיך חגנו ועגנו כי לך יהנה האצדקה עשה
 נפלאות בכל-עת:

הבט-נא רחם-נא על-עמך מהרה למען שמך ברחמיך
 הרבים יהנה אלהינו חוס ורחם והושיעה צאן מרעיתך ואל-
 ימשל-בנו קצף כי לך עינינו תלויות הושיענו למען שמך: רחם
 עלינו למען ברייתך הביטה ועגנו בעת צרה כי לך יהנה הישועה
 בך תחלתנו אלוה סליחות אנא סלח-נא אל טוב וסלח כי אל
 מלך חנון ורחום אתה:

אנא מלך חנון ורחום זכור והבט לברית בין הבתרים
 ותראה לפניך עקדת יחיד למען ישראל: אבינו מלכנו חגנו ועגנו
 כי שמך הגדול נקרא עלינו עשה נפלאות בכל-עת עשה עמנו
 כחסדך חנון ורחום הביטה ועגנו בעת צרה כי לך יהנה הישועה:
 אבינו מלכנו מחסנו אל-תעש עמנו כרוע מעללינו זכר רחמיך
 יהנה נחסיך וקרב טובך הושיענו ותמל-נא עלינו כי אין לנו

אלוה אחר מבלעדיך צוהנו: אל-תעזבנו יהוה אלהינו אל-תרחק
 ממנו כי נפשנו קצרה מחרב ומשבי ומדבר ומגפה ומכל-צרה
 וגון הצילנו כי לך קוינו ואל-תכלימנו יהוה אלהינו והאר פניך
 בנו וזכר-לנו את-ברית אבותינו והושיענו למען שמך. ראה
 בצרותינו ושמע קול תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל-פה:

אל רחום וחנון רחם עלינו ועל כל-מעשיך כי אין כמוך
 יהוה אלהינו אנא שא נא פשעינו אבינו מלכנו צוהנו וגואלנו אל
 מי וקום החסין בלח חסיד טוב על כל-מעשיך: כי אתה הוא
 יהוה אלהינו אל ארך אפים ומלא רחמים עשה עמנו כרב רחמיך
 והושיענו למען שמך שמע מלכנו תפלתנו ומיד אויבינו הצילנו
 שמע מלכנו תפלתנו ומכל-צרה וגון הצילנו: אבינו מלכנו אתה
 ושם עלינו נקרא * אל-תניחנו אל-תעזבנו אבינו ואל-תטשנו
 בוראנו ואל-תשכחנו יוצרנו כי אל מלך חנון ורחום אתה:

אין כמוך חנון ורחום יהוה אלהינו אין כמוך אל ארך אפים
 ורב-חסד ואמת הושיענו ברחמיך הרבים מרעש ומרגז הצילנו:
 זכר לעבדיך לאברהם ליצחק וליעקב אל-תפן אל-קשינו ואל-
 רשענו ואל-חטאתנו: שוב מחרון אפך והנחם על-הרעה לעמך.
 והסר ממנו מכת המות כי רחום אתה כי כן דרבך עשה חסד
 חנם בכל-דור ודור: חוסה יהוה על-עמך והצילנו מועמך והסר
 ממנו מכת המגפה וגזרה קשה כי אתה שומר ישראל: לך אדני
 הצדקה ולנו בשת הפנים: מה-נתאונו מה-נאמר מה-נדבר ומה-
 נצטדק: נחפשה דרכינו ונחלרה ונשובה אליך כי ימינה פשוטה
 לקבל שבים: אנא יהוה הושיעה נא אנא יהוה הצליחה נא: אנא
 יהוה עגנו ביום קראנו: לך יהוה חבינו לך יהוה קוינו לך יהוה

* בסוד שער השמים להשליה: עשה עמנו למען שמך.

לך ה' חבינו לך ה' קוינו לך ה' נחל. ההבדל בין חכה לקוח וליחל הוא, שחכה
 הוא המתנה, כמו ואף על פי שיתחמתה עם כל זה אחכה לו (י"ג עיקרים להרמב"ם).

יִחַל אֶל-תְּחִשָּׁה וְתַעֲנֵנוּ כִּי נֵאֱמָר גּוֹיִם אֲבָדָה תִּקְנַתֶּם כָּל-כָּרֶךְ
 וְכָל-קוֹמָה לָךְ לְבַד תִּשְׁמַחְתֶּנּוּ:

הַפּוֹתַח יָד בְּתִשׁוּבָה לְקַבֵּל פּוֹשְׁעִים וְחַטָּאִים
 נִבְהַלָּה בַּפְּשָׁנוּ מְרַב עֲצָבוֹנֵנוּ אֶל-תִּשְׁכַּחְנוּ נִצַּח קוֹמָה
 וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי חָסִינוּ בָךְ: אָבִינוּ מִלְּכֵנוּ אִם אֵין בָּנוּ
 צְדָקָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים זְכַר-לָנוּ אֶת-בְּרִית אַבּוֹתֵינוּ
 וְעֲדוּתֵנוּ בְּכָל-יּוֹם יְהוָה אֶחָד: הַבִּיטָה בְּעַנְיָנוּ כִּי רַבּוּ
 מִכְּאוֹבֵינוּ וְצָרוֹת לְבַבֵּינוּ: חוֹסָה יְהוָה עָלֵינוּ בְּאֶרֶץ
 שְׁבִינּוּ וְאֶל-תִּשְׁפוּךְ חַרוֹנְךָ עָלֵינוּ כִּי אֲנַחְנוּ עִמָּךְ בְּנֵי
 בְרִיתְךָ: אֵל הַבִּיטָה דַּל כְּבוֹדְנוּ בַּגּוֹיִם וְשִׁקְצוֹנוּ
 כְּטָמְאָת הַנְּדָה: עַד-מָתִי עֲזֹרָה בְּשִׁבִי וְתִפְאַרְתְּךָ בְּיַד-
 צָר: עוֹרְרָה גְבוּרְתְּךָ וְקִנְאַתְךָ עַל-אוֹיְבֵיךָ הֵם יְבוֹשׁוּ
 וַיִּחַתּוּ מִגְבוּרָתְךָ וְאֶל-יַמְעֵטוֹ לִפְנֵיךָ תִּלְאֹתֵינוּ: מֵהָר
 יִקְדְּמוּנוּ רַחֲמֶיךָ בְּיוֹם צָרוֹתֵנוּ וְאִם-לֹא לְמַעַנְנוּ לְמַעַנְךָ
 פָּעַל וְאֶל-תִּשְׁחִית זְכַר שְׂאֲרֵיתֵנוּ: וְחַן אִם הַמִּיחָדִּים
 שְׁמֶךָ פְּעַמִּים בְּכָל-יּוֹם תָּמִיד בְּאַהֲבָה וְאוֹמְרִים
 שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

כלומר אמתין לו. ותקוה היא שמקוה וחתשב שיתקיים הדבר שלו הוא מצפה, ותוחלת היא כמו חולי וחולשה הבאים לאדם המייחל להשיג מבוקשו (ראה משלי י"ג, י"ב). כלומר, מתחילה חכינו לגאולה שתבוא מיד, וכשנתארכה הגלות, מכל מקום קוינו וצפינו לגאולה, וכשנתארכה עוד, הננו מיחלים מתוך חולשה וכאב. כי נאמרו גוים אבדה תקותם, כל כרך וכל קומה לך לבד תשתחוה. הפירוש הוא, אע"פ שנאמרו הגוים, כלומר שהגוים אומרים אבדה תקותם (של עם ישראל) כל כרך וכל קומה לך לבד תשתחוה, מכל מקום אנו מאמינים שאין הדבר כן ומחכים ומיחלים שדבר זה יבוא.

בשאר ימות השבוע, מתוך לשוני וחמישי, ובמנחה אף בשני וחמישי, מתחילים ויאמר וכו'.
ואם נתמסכה תפלת מנחה עד לאחר שקיעת החמה אין אומרים.

ויאמר דוד אל גֹד צַר לִי מְאֹד נִפְלְאָה נָא בְיָד יְהוָה כִּי רַבִּים רַחֲמָיו
וּבְיַד אָדָם אֵל אֶפְלָה :

רחום וחנון חטאתי לפניך יהוה מלא רחמים רחם עלי וקבל
תחנוני: יהוה אל באפקך תוכיחני ואל בתמתך תיסקני: תנגי
יהוה כי אמלל אני רפאני יהוה כי נקהלו עצמי: ונפשי נקהלה
מאד ואתה יהוה עד מתי: שובה יהוה חלצה נפשי הושיעני
למען חסדך: כי אין במונת זכרך בשאול מי יודה-לך: געתי
באנחתי אשחה בכל-לילה מטתי בדמעי ערשי אמסה: עששה
מקעס עיני עתקה בכל-צוררי: סורו ממני כל-פעלי אנו כי-
שמע יהוה קול בקי: שמע יהוה תחנוני יהוה תפילתי יקח: יבשו
ויבהלו מאד כל-איבי ישבו יבשו רגע:

בימים שאומרים והוא החום יאמר ::

יהוה אלהי ישראל שוב מחרון אפך והנחם על-הרעה לעמך:
הבט משמים וראה כי היינו לעג וקלס בגוים נחשכנו קצאן
לטבח יוכל להרוג ולאבד ולמכה ולחרפה:

ויאמר דוד אל גֹד וכו', נפלה נא וכו', וביד אדם אל אפלה. לכאורה קשה, שצריך
היה לומר, וביד אדם אל נפלה? ונראה, דהנה אמר גד הנביא אל דוד (שמואל-ב'
כ"ד, י"ב): כה אמר ה' שלש אנכי נוטל עליך. כחר לך אחת מהם וכו', התבוא
לך שבע שנים רעב בארצך ואם שלשה חדשים נסך לפני צריך והוא רודפך ואם
היות שלשת ימים דבר בארצך. ורש"י הביא שם בשם המדרש: "אמר ר' אלכסנדר,
אמר דוד: אם אני בורר לי החרב, עכשיו ישראל אומרים, הוא בוטח בגבוריו
שהוא לא ימות והאחרים ימותו, ואם אני בורר הרעב יאמרו, בוטח הוא בעושרו,
אברר לי דבר, שהכל שוין בו". לכן אמר נפלה נא ביד ה' כי רבים רחמיו, וביד
אדם אל אפלה. כלומר, בני אדם לא יוכלו לבוא עלי בטענות, שהרי לא יוכלו לומר
כי בחרתי במה שלא יבולע לי.

הבט משמים וראה כי היינו לעג וקלס בגוים. לכאורה הנכון היה לומר, ללעג
ולקלס. אבל נראה, כי יש מדרגות במעלות וכן בחסרונות, כמו שיש אחד שהוא

וּבְכַל-זֹאת שִׁמְךָ לֹא שָׁכַחְנוּ נָא אֱלֹהֵי-תִשְׁפָּחֵנוּ: " יי
 זָרִים אוֹמְרִים אֵין תּוֹחֵלֶת וְתִקְנָה. חַן אִם לְשִׁמְךָ מִקְנָה. טְהוֹר
 יִשׁוּעַתְנוּ קִרְבָּה. יִגְעֵנוּ וְלֹא הִוַּחַח-לָנוּ. רַחֲמֶיךָ יִקְבְּשׁוּ אֶת-כַּעֲסֶךָ
 מֵעַלֵינוּ:

אָנָּה שׁוֹב מִמְרוֹנֶיךָ וְרַחֵם סְגֵלָה אֲשֶׁר בְּחַרְתָּ: " יי
 חוֹסֶה יְהוָה עֲלֵינוּ בְּרַחֲמֶיךָ וְאֵל תִּתְגַּבֵּנוּ בְיָדֵי אֲכַזְרִים. לָמָּה
 יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אֵיךָ נָא אֱלֹהֵיהֶם לִמְעַן עֲשֵׂה עִמָּנוּ חֶסֶד וְאֵל-תֹּאחֲרֵי:

אָנָּה שׁוֹב מִמְרוֹנֶיךָ וְרַחֵם סְגֵלָה אֲשֶׁר בְּחַרְתָּ: " יי
 קוֹלְנוּ תִשְׁמַע וְחַחַן וְאֵל-תִּטְשֵׁנוּ בְיָד אוֹיְבֵינוּ לִמְחֹת אֶת-
 שְׁמֵנוּ. זָכֵר אֲשֶׁר גִּשְׁבַּעְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם אֲרָבָה אֶת-
 זְרַעְכֶם, וְעַתָּה גִשְׁאָרְנוּ מֵעַט מִהֲרַבָּה:

וּבְכַל-זֹאת שִׁמְךָ לֹא שָׁכַחְנוּ נָא אֱלֹהֵי-תִשְׁפָּחֵנוּ: " יי
 עֲזַרְנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁרָאֵל עַל-דָּבָר כְּבוֹד-שִׁמְךָ וְהִצִּילְנוּ וְנִכְפַּר עַל-
 חַטֹּאתֵינוּ לְמַעַן שִׁמְךָ:

יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שׁוֹב מִמְרוֹן אַפְּךָ וְהִנָּחֵם עַל-הֲרַעָה לְעַמֶּךָ:

בימים שאין אומרים והוא רחום יתחיל כאן:

שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל שְׁמוֹר שְׁאֲרֵית יִשְׂרָאֵל וְאֵל-יֵאבֹד
 יִשְׂרָאֵל הָאוֹמְרִים שְׁמַע יִשְׂרָאֵל:

מטיב לקרוביו, ויש שהוא מטיב לכל, ויש אשר אומרים עליו שהוא סמל הטוב בעצם. וכן יש אשר נחשב לבוזה שבין העמים, ויש שאומרים עליו שהוא סמל הבוז בעצם. לכן אומרים, כי היינו לעג וקלס. כלומר, לא יהיינו ללעג ולקלס בגויים, כי אם היינו סמל הלעג והקלס בעצם. ואף אם יחשיבו אותנו לפעמים היינו רק כמו צאן לטבת יובל, כדי להנחות מהצמר והבשר שלה. טהור, ישועתנו קרבה. "קרבה" לשון בקשה (תהלים ס"ט, י"ט), כלומר, קרב את הישועה.

ועתה נשארנו מעט מהרבה. צ"ל מהרבה, הב' בצירי, כי הוא סוף פסוק. וברמיה (מ"ב, ב') כתוב נשארנו מעט מהרבה, הב' בסגול, מפני שאינו סוף פסוק.

שׁוֹמֵר גּוֹי אֶחָד שְׁמוֹר שְׁאֲרִית עִם אֶחָד וְאֵל-
 יֵאבֵד גּוֹי אֶחָד הַמִּיחֲדִים שְׁמֶךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה
 אֶחָד :

שׁוֹמֵר גּוֹי קְדוֹשׁ שְׁמוֹר שְׁאֲרִית עִם קְדוֹשׁ וְאֵל-
 יֵאבֵד גּוֹי קְדוֹשׁ הַמְשַׁלְּשִׁים בְּשֵׁלשׁ קְדָשׁוֹת לְקְדוֹשׁ :
 מִתְרַצָּה בְּרַחֲמִים וּמִתְפַּיֵס בְּתַחֲנוּנִים הַתְרַצָּה
 וְהִתְפַּיֵס לְדוֹר עָנִי כִּי אֵין עוֹזֵר :

אָבִינוּ מִלְּבָנוּ חָנּוּנוּ וְעַנּוּנוּ כִּי אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים
 עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וְחֶסֶד וְהוֹשִׁיעֵנו :

נֶאֱחָנּוּ לֹא גִדַע מֵהַנְּעֵשָׂה כִּי עָלֶיךָ שִׁינּוּנוּ: זָכַר רַחֲמֶיךָ
 יְהוָה נִחְסְדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הָמָּה: יְהִי־נִחְסְדֶךָ יְהוָה עָלֵינוּ כְּאֲשֶׁר
 יִחַלְנוּ לָךְ: אֵל-תִּזְכֹּר-לָנוּ עֲוֹנֹת רֵאשֻׁנִים מֵהַר יִקְדְּמוֹנוּ רַחֲמֶיךָ
 כִּי דָלוּנוּ מְאֹד: חָנּוּנוּ יְהוָה חָנּוּנוּ כִּי־רַב שְׂכַעְנוּנוּ בּוֹנוּ: בְּרָגוּ רַחֵם
 תִּזְכֹּר: כִּי הוּא גִדַע יִצְרָנוּ זָכֹר כִּי־עָפָר אָנֹכְנוּ: עֲזָרְנוּ אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל עַל־דְּבַר כְּבוֹד־שְׁמֶךָ וְהַצִּילְנוּ וְכִפֵּר עַל־חַטָּאתֵינוּ לְמַעַן
 שְׁמֶךָ: הַשִּׁיחַ אוֹמֵר חֲצִי קֹדֵשׁ — לַעֲלִיל עַמִּי מֵחַ.

אל תזכר לנו עונות ראשונים, מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד. משל לאחד
 שבא לגבות חובו, אם החייב הוא איש אמיד ובעל יכולת אזי אם יש לו עליו
 חוב ישן יתבע שניהם ביחד, אבל אם החייב הוא איש עני, אזי אם ישלם החייב
 חובו הוא מבקש מהמלווה לבל יזכיר לו כעת את חובו הישן, כי אין בידו לשלם
 עכשיו הכל. לכן אומרים אנו, אל תזכר לנו עונות ראשונים כי דלונו מאד.
 כיוצא בזה אנו רואים שאם אחד ירד ממצבו עד לשפל המדרגה, אזי יתחיל
 לעלות שוב למעלה, כי אם מדת הדין מתגברת על האדם במאד, מתעוררת גם
 מדת הרחמים להצילו. לכן אנו אומרים, מהר יקדמונו רחמיך כי דלונו מאד, כלומר,
 כבר ירדנו ושפלנו ואי אפשר לסבול יותר, ועל כן עורר נא מדת רחמיך עלינו.
 יבואר על פי מאמרם ז"ל (חולין ס"ג, ע"א): "רחם, זו שרקק. אמר ר' יוחנן,